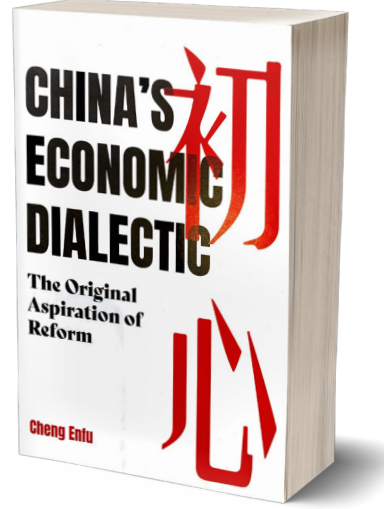

Çin'in Ekonomik Diyalektiği: Reformun Asıl Amacı Üzerine Değerlendirme

Cheng, E. (2019).

Çin'in Ekonomik Diyalektiği: Reformun Asıl Amacı.

New York: International Publishers*

JOHN BELLAMY FOSTER**

Prof. Dr. Sosyoloji, Oregon Üniversitesi, ABD

BU İNCELEME, CHENG ENFU'NUN ÇİN'İN Ekonomik Diyalektiği adlı kitabını ve Batılı okuyucular için önemini ele almaktadır. Cheng Enfu'nun kitabına bakış açım, kitabın iki bölümden oluştuğu yönünde. Birinci kısım, aslında, onun Marksizm felsefesine ilişkin genel ifadesinden oluşan giriş bölümüdür. Girişin kendisi, Çin'deki Marksizm'in dogmatik olduğu, Çin'de meydana gelen dönüşümlerin basitçe bir kılıf haline geldiği düşüncesine sahip tüm Batılı okuyucuları şaşırtacaktır. Bu bakış açısı aslında kendi içinde yaratıcı veya yenilikçi bir bakış açısına sahip değildir.

Cheng Enfu'nun yazdığı girişi okursanız, temsil ettiği bakış açısının bundan tamamen farklı olduğunu görebilirsiniz. Enfu, Marksist düşünce içerisinde açık bir Marksizmi ve çeşitliliği vurgular. Sosyalizmin

gerçekten “yüz çiçeğin açmasına imkan veren... yüz düşünce okulunun rekabet etmesine ve Marksizm içindeki farklı düşünce okullarının güçlü bir şekilde gelişmesine izin veren” politikasını uygulaması gerektiğini savunur. Bu yaklaşım, dünyanın farklı yerlerindeki sosyalist düşüncenin farklı biçimlerinin değerini çok iyi kavrar.

Bu bölüme kadar olan açıklamalar kitabın giriş kısmı ile alakalıdır. Kitabın kendisi ise Çin'in getirdiği ekonomik diyalektik hakkındadır ve ekonomik alanla ilgili olarak Marksizm ilkelerinin pratik bir uygulamasına vurgu yapmaktadır. Bu anlamda kitabın asıl konusu, Çin'e özgü sosyalist ekonomidir. Öncelikle kitap; Batılı okuyucu için yazılmamıştır, esasen Çinli okuyucu için yazılmıştır. Ancak kitap muazzam bir netlikte-

* Bu inceleme, 18 Aralık 2021 tarihinde 15. Dünya Politik Ekonomi Derneği (WAPE) Forumu'nun kitap tanıtımları bölümü için yapılmış ve WAPE Genel Sekreterliği tarafından dergimize ulaştırılmıştır. Arda Tunçel tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

** John Bellamy Foster, Monthly Review dergisinin editörü ve Oregon Üniversitesi'nde sosyoloji profesörüdür. Politik ekonomi üzerine yazılar yazmış ve önemli bir çevre sosyoloğu olarak ün kazanmıştır. Marx'ın Ekolojisi: Materyalizm ve Doğa, Büyük Mali Kriz: Nedenler ve Sonuçlar, Tekelci Kapitalizmin Teorisi: Marksist Politik Ekonominin Değerlendirilmesi'nin aralarında bulunduğu birçok kitabın yazarıdır. E-posta: jfoster@uoregon.edu

dir. Kitap, strateji ve politikaya yönelik olup, Çin'e özgü sosyalizm ekonomisinin nasıl çalıştığına dair temel anlayışlar ve içgörüler sağlamaktadır.

Devrimle birlikte Çin, hiç vakit kaybetmeden kendi kaderini kontrol etmeye başladı. Batıda, Mao yönetimindeki Çin devriminin ilk 30 yılının ekonomik kalkınma açısından bir başarısızlık olduğuna sıklıkla inanılır. Cheng Enfu'nun kitabında bunun doğru olmadığı vurgulanmaktadır.

Batı ekonomileri durgunluk içindeyken Çin, 1978 ile 2015 arasında büyük ölçüde genişledi. Çin bu dönemde ekonomisini otuz kat büyüttü. 1978'de Çin'de kişi başına düşen gelir, Sahra Altı Afrikadakinden daha azdı. Şimdi, Çin'in kişi başına düşen geliri dünya ölçeğinde orta seviyede ve yükselmeye devam ediyor, kendi sınırları içinde mutlak yoksulluğu azaltıyor. Aynı zamanda Çin, sadece endüstriyel çıktı açısından bakıldığında bile dünyanın önde gelen endüstriyel gücü haline gelmiştir.

Marksist Politik Ekonomi, Parti'nin, devletin ve şirketlerin yönetiminde hala merkezdedir. Çin'e rehberlik etmektedir ve bu, Çin'in gelişiminin her alanında görülebilir.

Bu dönüşüm olağanüstüdür. Böyle bir şey, dünya tarihinde ilk defa gerçekleşmektedir. Diğer ülkelerdeki/gelişmiş diğer ülkelerdeki önceki sanayi devrimlerinin yerini tamamen Çin sanayi devrimi almıştır.

Gelişmiş kapitalist ülkeler, kapitalist dünyanın çekirdeği, Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa ve Japonya üçlüsü açısından bu çok tehlikeli bir gelişmedir. Çin ekonomisinin açılmasıyla Çin'in gelişeceğine, ancak ikinci kademe bir ekonomi olacağına, Batı ve kurumları tarafından kontrol edileceğine inanılıyordu. Bu olmadı.

Dolayısıyla bu analiz edilmesi gereken bir konudur. Ancak Batılıların analizi bu durumu açıklamakta tamamen başarısız olmuştur. Bunun sebeplerinden biri, sosyalizmin yenildiğini ilan etmeleridir. Kapitalizmin

tek geçerli ekonomik model ve tek yaşanabilir sistem olduğu ve kapitalizmin aşırı versiyonu olan neoliberalizmin tek olasılık olduğu tezi artık geçerliliğini yitirmiştir. Yine de Çin, tüm bunlara meydan okumaya devam etmektedir. Çin ekonomik olarak büyümenin yanı sıra diğer birçok alanda da önceki gelişim modellerinin rekorlarını kırmıştır. Bu nedenle Çin, sadece endüstriyel bir güç olarak ortaya çıkmamış, aynı zamanda teknolojinin önemli alanlarında da diğer ülkelerin önüne geçmiştir. Bu genişleme devam etmektedir.

Cheng Enfu'nun kitabı ise Çin ekonomisinin nasıl çalıştığını açıklamakta son derece faydalıdır. Çin'in hâlâ beş yıllık planları vardır, çünkü Çin, ekonomiyi düzenleyen ve işleyişini sağlayan bir parti tarafından yönetilmektedir. Bu durum, pazarın genişlemesine rağmen, sui generis adını verdiğimiz yeni bir gelişme modeli ekseninde Çin'in ekonomiyi oldukça benzersiz şekillerde yönlendirebilmesini sağlamaktadır. Bu, büyük ölçüde kamu sektörünün devam eden stratejik rolü nedeniyle, piyasa sektörünü önemli ölçüde kontrol edebilmesi ve batıda olmayan bir tür denge yaratabilmesi ile alakalıdır.

Bütün bunlar aslında tarihsel olarak Marksist ekonomi politiğin rehberliğinde olmuştur. Tüm bunlara rağmen -Çin'deki değişikliklere ve Batı'dan yeni fikir ve yöntemlerin getirilmesine, piyasanın kullanılmasına rağmen- Marksist Politik Ekonomi, Parti'nin, devletin ve şirketlerin yönetiminde hala merkezdedir. Çin'e rehberlik etmektedir ve bu, Çin'in gelişiminin her alanında görülebilir. Bu durum, Cheng Enfu'nun kitabında açıkça belirtilmiştir.

Çin'in yaratıcılığı olağanüstüdür. Ve bunu, Cheng Enfu'nun kitabında göreceğinizi düşünüyorum. Aslında şu anda Çin'de Marksist düşünce anlamında bir rönesans yaşanıyor. Ve bence Cheng Enfu bunun bir parçası. Ayrıca, bu kitapta temsil edilenin dışında tarihsel süreçler içerisindeki yaratıcılık dönemlerinde görebileceğimiz başka gelenekler de vardır. Ancak bunların tarihsel gelişmeler ve tarihsel eleştirel düşünce biçimleri (diyalektik ve materyalizm) olduğunu görmemek zordur. Ekonomi ve siyaset tarihi anlayışımız, halen devam etmekte olan Çin devriminde yeni bir şekil almaktadır. 🌸